

В.І. ЄЖОВ, О.О. ГОРБИК

КАФЕДРА ОСНОВ АРХІТЕКТУРИ І АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Кафедра Основ архітектури і архітектурного проектування існує як особня складова факультету від 1964 року, будучи сформована в колективі кафедри Архітектурного проектування, яка, доти неділенна, презентувала разом з кафедрою конструкцій та кафедрою малюнку архітектурний факультет від часу його заснування у 1930 році. Внаслідок кадрових змін на кафедрі Архітектурного проектування (воєнні та повоєнні втрати, прихід в колектив групи викладачів Київського Інституту громадських інженерів, відтоку “академічної” частини кафедри із КІБІ до КХІ) та реформування факультету в зв'язку з його новим помешканням на Повітрофлотському проспекті (головний корпус сучасного університету, праве крило четвертого поверху) кафедра мала розділитись навпіл.

На кафедрі Інтер'єру від 1964 року працювали: Олег Олександрович Свешніков – завідувач кафедри до 1971 року, доценти А.Я. Косенко, І.Є. Чернядьєв, М.Й. Кресальний, асистенти В.І. Соченко (з 1967 року), Л.А. Добровольський, К.Г. Демура, В.А. Дзугаєв, Г.М. Синиця, Ю.Ф. Ларкін, І.Р. Наймушина, Л.В. Василенко, О. В. Заварова. Крім поглибленого студіювання нового напрямку спеціалізації, педагоги кафедри долучались до викладання базових дисциплін – читали лекційні курси з типології житла (А.Я. Косенко), проектування житлових будинків (Я.А. Штейнберг), введення в спеціальність (К.Г. Демура), історії мистецтва та архітектури (Г.М. Синиця, згодом Ю.Ф. Ларкін). Активно велась наукова робота, захищались кандидатські дисертації; прикметним було функціонування при кафедрі лабораторії експериментального проектування, в якій проходили апробацію, розроблялись та впроваджувались в практичне проектування наукові та методичні здобутки кафедри.

З 1971 року кафедру очолив випускник КІБІ 1950 року, доктор архітектури (1983), професор, заслужений архітектор УРСР(1985) Віктор Володимирович Савченко. За його керівництва кафедра змінила назву (з 1971 року – Кафедра основ архітектури) і була реорганізована. Колектив поповнили Я.А. Штейнберг (з 1971 року), В.В. Чепелик (з 1972 року, з відривом у 1974-1979 роках, коли входив до складу кафедри малюнку як її завідувач), Г.І. Корнільєва (з 1973 року), І.Й. Лошаков (з 1974 року), П.П. Безродний (з 1978 року), С.Б. Зиміна (з 1979 року), Л.Г. Бачинська (з 1980 року), Р.Ш. Урманов (з 1981 року). Члени кафедри (Г.І. Корнільєва, К.Г. Демура, В.В. Чепелик – голова методкомісії) активно працювали в методкомісії факультету, практично моделюючи систему підготовки архітекторів в рамках “школи КІБІ”. В лабораторії тоді працювали Л.А. Добровольський, О.В. Заварова, І.Й. Лошаков. На кафедрі успішно діяла аспірантура. У 1982 році кафедра разом з факультетським загальним засилила новий корпус факультету, до будівництва і проектування якого долучились члени колективу кафедри.

З 1987 року кафедрою керує випускник КІБІ 1949 року, доктор архітектури, (1983), професор (1990), Народний архітектор України (1999), автор численних

споруд Валентин Іванович Єжов. Відтоді назва кафедри знов була уточнена – Основ архітектури і архітектурного проектування.

На той час кафедра стала чи не найфундаментальнішою на факультеті: поза власними спецкурсами (*“Історія і теорія інтер’єру”, “Опоряджувальні матеріали”, “Меблі та обладнання в інтер’єрі”, “Психологія сприйняття архітектури”, “Основи типологічного аналізу: історія і теорія реконструкції та реставрації”, “Містобудівні аспекти реконструкції”, “Реконструкція і нове будівництво в історичному середовищі (житлові та громадські будинки)”* та ін.) читаними на старших курсах групам, закріпленим за кафедрою, кафедра утримувала за собою викладання основних лекційних курсів профілізації архітектурної освіти (*“Теорія архітектурної композиції”* (у 1964-1999 роках – В.В. Чепелик), *“Введення в спеціальність”* (у 60-х роках – старший викладач В.В. Чепелик, пізніш професор О.Я. Хорхот, згодом доцент О.В. Щербаков), *“Основи архітектурного проектування”* (від 1987 року професор В.І. Соченко), *“Історія архітектури”*: *“Архітектура Давнього світу”,* Р.Ш. Урманов; *“Історія архітектури середньовіччя та Нового часу”* (з 1987 року професор В.В. Чепелик, від 1999 р. – проф. В.І. Тимофієнко, *“Сучасна вітчизняна (радянська) архітектура”* (від 1958 року професор В.В. Чепелик, з 1987 року – професор В.І. Єжов), *“Сучасна світова архітектура”* (з 1987 року – професор В.В. Чепелик), *“Історія мистецтв”* (доцент Н.С. Гассанова), *“Історія містобудування”* (доцент Л.Г. Бачинська), *“Історія української архітектури”* (курс введений з ініціативи В.В. Чепелика у 1988 році, читаний ним сумісно з доцентом В.О. Заболотним, з 1990 року – самостійно), *“Історія російської архітектури”* (доцент С.Б. Зиміна, проф. В.І. Тимофієнко), *“Історія архітектури країн Азії, Африки і Латинської Америки”* (з 1986 року – професор В.І. Соченко), з 1998 року з ініціативи професора В.В. Чепелика на потоці введено учбовий практикум *“Регіональна архітектура”* (з 1999 року читає професор В.І. Соченко).

Маючи такий вагомий колектив В.І. Єжов зміг домогтись офіційного визнання заслуг кафедри. Професорське звання разом з О.Я. Хорхотом розділили В.В. Чепелик (з 1987 року), В.І. Єжов (з 1990 року), І.Й. Лошаков (з 1994 року), В.І. Соченко (з 1994 року), П.П. Безродний (з 1994 року). Доцентами стали Л.Г. Бачинська, Н.С. Гассанова (на кафедрі з 1987 року), С.Б. Зиміна, О.В. Щербаков, з 1999 року на кафедрі працює професор В.І. Тимофієнко.

Члени кафедри домоглись значних успіхів у викладанні, що засвідчували нагороди і лауреатства в численних конкурсах, на участь в яких орієнтував кафедру Валентин Іванович Єжов. Ним керовані конкурсні проекти реконструкції центру Богуслава, забудови центру Вінниці, планування майдану Незалежності, формування забудови та благоустрою схилів Дніпра у Києві, тощо. На всеукраїнських Оглядах-конкурсах дипломних проектів роботи виконані студентами кафедри традиційно отримують нагороди та лауреатства. Наприклад,

у 1996, 1997, 1998, 1999* роках було отримано по два конкурсних диплома першої і другої ступені щорічно. Дипломантами стали Т. Ладан, О. Олексіук, О. Горбик, О.Кудрявцева, А.Расулова, І. Вишинська, О. Свистунов, М. Вакуліна та інші. В межах курсового проектування конкурсною роботою плідно керував І.Й.Лошаков.

В учбовий процес вносило більше творчої роботи зближення з реальним проектуванням. В забудові України опробовано розробку хоздоговірних тем, зокрема Бази відпочинку “Мгарський монастир”. Узгодженню та зближенню учбового і реального проектування присвячують свої зусилля співпрацюючі з кафедрою Ю.М. Бородкін, С. Буравченко, В.В. Куцевич, О.С. Слепцов, В.П. Смірнов. З 1999 року в межах творчої майстерні “АРХ-44” кафедрою організовано філіал науково-проектного архітектурного бюро “ЛІЦЕНЗ і АРХ” очолюваного О.С. Слепцовим.

Одним з основоположних принципів кафедри (закладених свого часу відомим керівником науковців Я.А. Штейнбергом) була і є активна пошукова, наукова робота. Зараз, через процент захисту дисертацій, який є найбільшим серед архітектурних кафедр, кафедра Основ архітектури визнається кращою по підготовці аспірантів. Наукові дослідження ведуться за напрямками: загальна історія та теорія архітектури (професор В.І. Тимофієнко, доценти С.Б. Зиміна, Н.С. Гассанова, Л.Г. Бачинська); дослідження стилістики архітектури України поч. ХХ ст. – українського архітектурного модерну (професор В.В. Чепелик); сакральна архітектурна спадщина України, феноменологія та формологія храму (доц. Т.В. Буличова, асистенти Ю.В. Івашко, О.О. Горбик, асп. О.В. Бачинська); загальні теретико-філософські основи архітектури (доцент А.О. Пучков); типологія житлових і суспільних споруд (професори В.І. Єжов, В.І. Соченко, П.П. Безродний, доцент О.В. Щербаков); модернізація житла 1950-1960 років (аспіранти Г. Мариненко, М. Пасічник); нові архітектурно-конструктивні системи (професор В.І. Єжов, доцент О.С. Слепцов). Активною є участь членів кафедри та їх вихованців в роботі науково-практичних конференцій (КНУБА, КХІ, КПІ). Наукові здобутки таких видатних вчених, дійсних і почесних членів УАА В.В. Чепелика, В.І. Єжова, О.Я. Хорхота, В.І. Тимофієнко, відомих вчених І.Й. Лошакова, В.І. Соченко, П.П. Безродного, Н.С. Гассанової, Л.Г. Бачинської, А.О. Пучкова, є гарантом авторитету кафедри. Творчими здобутками є праця багатьох викладачів в галузі реального проектування і будівництва (В.І. Єжов, О.Я. Хорхот, І.Й. Лошаков, В.І. Соченко, О.С. Слепцов та ін.)

Принциповим є те, що вихованці кафедри отримуючи звання кандидатів архітектури не полишають зв'язків з кафедрою, і, як правило, вливаються у викладацький колектив. Так в склад кафедри увійшли С.Б. Зиміна, О.В. Щербаков, Т.В. Буличова, С.В. Сьомка, Ю.В. Івашко, Н.В. Меженна, О.О. Горбик, О.В. Романова.

* Останнє успішно вирішене дипломне завдання було комплексним проектом “Архітектурно-художня концепція формування бровки Придніпровських схилів і благоустрою паркової зони (від мосту Патона до Рибальського півострова)”, яке вирішувала вся група, поділивши об'єм роботи на окремі індивідуальні завдання.

Кафедра основ архітектури і архітектурного проектування забезпечує базову вищу освіту: готує бакалаврів, спеціалістів та магістрів за фахом “Архітектура будівель і споруд” (спеціалізація: “Реконструкція житлових і громадських будівель”, “Інтер’єри будівель і споруд”). Будучи спадкоємницею найстаріших кафедр факультету має специфіку в академічності, ґрунтовності навчального процесу, на цьому будується її система викладання. На кафедрі організовані шість навчально-творчих майстерень. На першому курсі ведеться академічна підготовка до творчого проектування (проекти обмірів, креслення архітектурних пам’яток та деталей (ордер), техніка відмивки моно- і поліхромної, проектування “в стилі” за заданим планом), на другому курсі освоюється проектування малих архітектурних форм, з третього курсу починається проектування типологічно диференційованих об’єктів (промислова, житлова, громадська архітектура), повторювалось типологічно з певним ускладненням завдання на четвертому, додається проект містобудівний, на п’ятому курсі, йде поглиблена спеціалізація та виконуються дипломні проекти на шостому курсі. В рамках підготовки архітекторів освоєнню підлягають сучасні методи проектування на комп’ютерній техніці.

Загалом кафедрою нині читаються на потоці 24 дисципліни, викладачі кафедри беруть участь у близько 30-ти видах практики, семінарів і практикумів. На допомогу студентам видано низку програм і методичних вказівок, посібників, таблиць, список яких у кафедральному методичному фонді сягає близько 100 найменувань; список таблиць ордерів та пам’яток архітектури нараховує близько 50 найменувань (з десятками одиниць кожного найменування). До архіву занесено сотні студентських та викладацьких робіт (академічних завдань, творчих проектів, живописних робіт, надзвичайно цінних історичних пошукових праць, унікальних обмірів), які також складають фонд демонстраційних лекційних матеріалів.

Члени кафедри входять до спеціалізованої ради з захисту кандидатських і докторських дисертацій (В.І. Єжов, В.І. Тимофієнко), методичної комісії архітектурного факультету, мають членство в редколегії наукового збірника КНУБА “Сучасні проблеми архітектури і містобудування”, наукового збірника НДІТІАМ “Теорія і історія архітектури і містобудування” (В.І. Єжов, А.О. Пучков), наукового видання “Архітектурна спадщина України” (В.І. Тимофієнко, А.О. Пучков), наукового збірника “Українська академія мистецтв” (В.І. Тимофієнко). Активна суспільна робота та авторитет спричинились тому, що даний ювілейний збірник доручено готувати саме кафедрі Основ архітектури і АП.